

Sygn. akt: I ACa 1050/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2013r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wincenty Ślawski (spr.)
Sędziowie:	SA Anna Miastkowska SA Bożena Błaszczuk
Protokolant:	st.sekr.sądowy Grażyna Michalska

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. R. i R. Ł.**

przeciwko (...) **spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 24 maja 2012 r., sygn. akt II C 1360/11

oddala apelację.

I ACa 1050/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 24 maja 2012 roku w sprawie z powództwa M. R. i R. Ł. przeciwko (...) Sp.z o.o. w T. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, Sąd Okręgowy w Łodzi pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Toruniu 29 grudnia 2010 roku pod sygnaturą w sprawie I Nc 147/10, opatrzony klauzulą wykonalności z 15 marca 2011 roku w sprawie I Co 28/11 w części obejmującej kwotę 57.000,00 zł (pięćdziesiąt siedem tysięcy złotych) należności głównej i oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz nie obciążył pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów na rzecz strony powodowej.

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne, a z których wynika, że 29 grudnia 2010r., w sprawie I Nc 147/10 Sąd Okręgowy w Toruniu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, którym zasądził od M. R. i R. Ł. solidarnie na rzecz

(...) Sp. z o.o. w T. kwotę 175.460,64 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 16 grudnia 2010r. do dnia zapłaty. Podstawą wydania tego nakazu był weksel wystawiony przez M. R. i poręczony przez R. Ł.. Stanowił on zabezpieczenie porozumienia zawartego przez pozwanego z M. R. 25 sierpnia 2010r., którego przedmiotem była zapłata kwoty 143.820,20 zł powiększonej o 22% VAT, w określonych ratach, stanowiącej cenę za zakup przez powódkę samochodu ciężarowego D. (...). Złożone do sprawy I Nc 147/10 porozumienie wymieniało wśród zabezpieczeń jego wykonania także przewłaszczenie wspomnianego wyżej pojazdu. Przedstawiony do zapłaty weksel wypełniony został zgodnie z podpisaną przez wystawcę i poręczyciela wekslowego deklaracją, która uprawniała (...) Sp. z o.o. do wypełnienia wręczonego jej in blanco dokumentu na kwotę odpowiadającą zadłużeniu wynikającemu z porozumienia z 25 sierpnia 2010r. łącznie z należnymi odsetkami i wszelkimi kosztami. M. R. i R. Ł. nie wnieśli zarzutów od nakazu z 29 grudnia 2010r.

W dniu 25 sierpnia 2010 r. (...) Sp. z o.o. i M. R. zawarli umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie wykonania wyżej wskazanego porozumienia z tej samej daty. Powódka przeniosła na pozwanego udział w wysokości 49/100 we współwłasności samochodu ciężarowego D. (...). Strony uzgodniły też, że w przypadku m.in. rozwiązania porozumienia o spłacie kwoty 143.820,20 zł, na (...) Sp.z o.o. przechodzi pozostała część udziału we własności przedmiotowego pojazdu - w dniu następnym. Rozwiązanie porozumienia o spłacie następowało automatycznie w przypadku nieuregulowania w terminie którejkolwiek z rat, co skutkowało natychmiastową wymagalnością całej wierzytelności.

Dnia 15 marca 2011r. Sąd Okręgowy w Toruniu postanowił o wydaniu wierzycielowi drugiego tytułu wykonawczego w sprawie I Nc 147/10 celem podjęcia egzekucji z nieruchomości dłużnika M. R., położonej w miejscowości R. gm. Z.. Na podstawie tego tytułu Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Zgierzu wszczął postępowanie o wyegzekwowanie całej należności. W październiku 2011r. wierzyciel złożył do komornika wnioski o ograniczenie tej egzekucji.

Dnia 16 marca 2011r., na zlecenie M. R. sporządzona została wycena samochodu D. (...). W tym czasie pojazd znajdował się na parkingu, na którym umieścili go powodowie. Oni też dysponowali jedynymi kluczykami do samochodu i mają je do chwili obecnej. Powodowie nigdy formalnie nie przekazali tego pojazdu pozwanemu.

(...) Sp. z o.o. odzyskała pojazd w dniu 8 kwietnia 2011r.

W dniu 5 października 2011r. (...) Sp. z o.o. sprzedała przedmiotowy pojazd za kwotę 57.000,00 zł.

W świetle powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy pozbawił tytuł wykonawczy wykonalności stwierdzając, że powołanie się przez dłużników na fakt spełnienia świadczenia jeszcze przed powstaniem tytułu egzekucyjnego jest niezasadne. Tytuł wykonawczy będący przedmiotem zaskarżenia w tej sprawie obejmuje obowiązek powodów zapłaty określonej w nim sumy pieniężnej na rzecz pozwanego. Wydanie pojazdu, a ściślej rzecz biorąc - jego przewłaszczenie, co było jedynie formą zabezpieczenia zapłaty wierzytelności, nie jest spełnieniem świadczenia objętego tytułem wykonawczym. Przewłaszczenie tego samochodu ani jego faktyczne przejęcie przez wierzyciela nie spowodowało wygaśnięcia zobowiązania na podstawie art. 453 k.c. Przepis ten przewiduje taki skutek wyłącznie w sytuacji, gdy dłużnik w celu zwolnienia się ze zobowiązania spełnia za zgodą wierzyciela inne zobowiązanie. W stanie faktycznym tej sprawy zwolnienie z obowiązku zapłaty nastąpiłoby gdyby wierzyciel oświadczył, że wyraża zgodę na wydanie samochodu w celu zwolnienia się przez dłużników z obowiązku zapłaty kwoty objętej tytułem wykonawczym. Żaden z przedstawionych w sprawie dokumentów - ani porozumienie w sprawie spłaty zadłużenia z tytułu zakupu pojazdu, ani umowa przewłaszczenia, nie uprawniają do formułowania wniosku o spełnieniu tej przesłanki. Z treści tych dokumentów wynika, że wierzyciel stał się właścicielem samochodu D.w momencie, gdy wierzytelność pieniężna stała się w całości wymagalna, zaś mimo nabycia własności samochodu nadal był uprawniony do dochodzenia wierzytelności pieniężnej w pełnej wysokości.

Odmienne należy ocenić sytuację, która zaistniała po sprzedaży pojazdu przez pozwanego. Z chwilą otrzymania ceny wierzyciel został zaspokojony do kwoty 57.000,00 zł. Zdarzenie to, nastąpiło już po powstaniu tytułu egzekucyjnego i uzasadnia ono żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w części, tzn. co do kwoty 57.000,00 zł. Pojazd był wówczas i jakiś czas potem nadal w posiadaniu dłużników. To oni, nie będąc już właścicielami tej rzeczy

a jedynie posiadaczami i to co najwyżej zależnymi w złej wierze, ponosili odpowiedzialność za jej pogorszenie - art. 230 w zw. z art. 225 k.c. Powodowie nie udowodnili również - wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 6 k.c., aby pogorszenie stanu samochodu, które wpłynęło na jego ostateczną cenę sprzedaży nastąpiło po faktycznym przejęciu go przez wierzyciela.

Mimo częściowego uwzględnienia powództwa Sąd uznał, że nie ma podstaw do obciążenia pozwanego częścią kosztów procesowych poniesionych przez powodów stosownie do art. 101 k.p.c. oraz art. 102 k.p.c.

Powodowie zaskarżyli powyższy wyrok w części, t.j. w zakresie pkt 2 dotyczącego oddalenia powództwa co do kwoty 96.750,00 zł zarzucając :

- naruszenie art. 840 § 1 ust. 2 k.p.c. poprzez błędną interpretację wobec przyjęcia, że oddanie przez powodów pojazdu pozwanemu nie stanowi przesłanki uznania zasadności powództwa, art. 453 k.c. poprzez błędną jego wykładnię polegającą na przyjęciu, że przesłanką jego zastosowania jest odrębne oświadczenie wyrażające zgodę na wydanie samochodu w celu zwolnienia się przez dłużników z obowiązku zapłaty oraz przez przyjęcie, że przepis ten nakłada ekwiwalentność świadczeń, naruszenie art. 230 w zw. z art. 225 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie wobec tego, że powodowie nie mogą być uznani za posiadaczy zależnych w złej wierze, naruszenie art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że ciężar dowodu czasu i miejsca pogorszenia się stanu samochodu ciążył na powodach,

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszechstronny, bowiem z pominięciem szeregu okoliczności wynikających z materiału dowodowego, niedokonanie oceny unormowań umowy przewłaszczenia, pominięciem specyfikacji napraw pojazdu stanowiących załączniki do faktur na wykonanie tych napraw przedłożonych przez pozwanego oraz opisu stanu pojazdu zawartego w wycenie wykonanej na zlecenie powodów w dn. 16.03.2011r. z pominięciem okoliczności, że pozwany nie wykonał wyceny pojazdu mimo, że obowiązek ten wynikał z umowy przewłaszczenia, z pominięciem okoliczności, że pozwany nie zawiadamiał powodów o uszkodzeniach pojazdu, nie sporządził nigdy protokołu przejęcia pojazdu ustalającego jego stan w chwili jego odebrania.

W konkluzji powodowie wniesli o:

- zmianę Wyroku w zaskarżonej części i pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci Nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Toruniu 29.12.2010r. pod Sygn. akt: I Nc 147/10 także w części obejmującej kwotę 96.700,00 zł tj. ogółem co do kwoty 153.750,00 zł,

- zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów zastępstwa procesowego za obie intencje,

- lub o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym jako kosztów postępowania.

Strona pozwana w odpowiedzi na apelację powodów wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powodów na rzecz strony pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powodów nie jest zasadna.

Przepis art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. uprawnia dłużnika do żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, gdy po powstaniu tegoż tytułu nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane, zaś w sytuacji gdy tytułem jest orzeczenie sądowe dłużnik może powoływać się na zdarzenia zaistniałe po zamknięciu rozprawy lub na zarzut spełnienia świadczenia nie będący przedmiotem rozpoznania w sprawie. In casu powodowie będący dłużnikami z sądowego tytułu wykonawczego powołują się li tylko na fakt spełnienia świadczenia na skutek dokonanego przewłaszczenia na zabezpieczenie, przejęcia pojazdu będącego przedmiotem przewłaszczenia przez

wierzyciela ze skutkiem wygaśnięcia zobowiązania. To powodów powołujących się na fakty, z których wywodzą oni skutki prawne obciąża ciężar ich udowodnienia w stopniu pozwalającym na zastosowanie powołanego wyżej art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarżący upatrują jego naruszenia przez pominięcie okoliczności, że oddanie pojazdu dłużników wierzycielowi było spełnieniem świadczenia ze skutkiem wygaśnięcia zobowiązania. W ich ocenie przepis art. 453 k.c. zaś nie wymagał ekwiwalentności świadczeń ani odrębnego oświadczenia jakoby spełnienie innego świadczenia miało służyć zwolnieniu dłużników z obowiązku zapłaty. W konsekwencji zaś z chwilą przejścia wierzyciel ponosił skutki utraty bądź pogorszenia już spełnionego świadczenia. Argumentacja skarżących nie jest przekonująca. W sytuacji gdy powołują się oni li tylko na fakt spełnienia świadczenia i w konsekwencji wygaśnięcia objętego tytułem wykonawczym zobowiązania, nie mogą być przedmiotem dociekań w sprawie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności zarzuty dotyczące nienależytego wykonania umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie. Niewykonanie lub nienależyte wykonanie tej umowy, jak zresztą każdej innej, może być źródłem roszczeń o charakterze odszkodowawczym dochodzonym odrębnie lub na skutek podniesionych zarzutów dozwolonych w określonych sytuacjach procesowych przez prawo tak materialne jak i procesowe. Powodowie nie dochodzą wszak tego rodzaju roszczeń ani nie powołali się na zarzut potrącenia. Sam fakt powstania roszczeń po stronie dłużnika nie skutkuje ani spełnieniem świadczenia, ani wygaśnięciem zobowiązania. Przyczyny z powodu, których wierzyciel uzyskał ewentualnie niższą cenę ze sprzedaży pojazdu mogłyby mieć znaczenie w procesie odszkodowawczym.

Tak sprecyzowane roszczenie w konsekwencji wyznaczało zakres kognicji sądów obu instancji. Istota sporu sprowadza się zatem do wyjaśnienia czy i w jakim zakresie dłużnicy spełnili świadczenie ze skutkiem wygaśnięcia zobowiązania w całości lub w części. Co do zasady umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie o ile strony inaczej nie postanowią stanowi wyłącznie dodatkową gwarancję dla wierzyciela zaspokojenia jego innej wierzytelności. Nie ma przeszkód ku temu by jedna wierzytelność zabezpieczona była w różnoraki sposób. Nie zmienia to faktu, że te dodatkowe umowy pomiędzy wierzycielem i dłużnikiem mają tylko zabezpieczający charakter wyznaczony *causa cavendi*. Zabezpieczenie z zasady nie stanowi samo przez się spełnienia świadczenia, bo jest dodatkowym prawem wierzyciela, z którego może, lecz nie ma obowiązku skorzystać, a przewłaszczenie na zabezpieczenie nie jest spełnieniem innego świadczenia zamiast tego, które wynika z zabezpieczonej wierzytelności. W przeciwnym razie w każdym wypadku tej formy zabezpieczenia często jednej z wielu pozostawałby skutek wygaśnięcia zobowiązania li tylko w wyniku przejścia prawa własności do rzeczy lub do innego prawa na wierzyciela. Tak jednak z zasady nie jest bowiem zabezpieczone zobowiązanie istnieje, a dług jest wymagalny. Dłużnik zaś powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i celem społeczno gospodarczym oraz zasadami współzycia społecznego (art. 354 k.c.)

Dłużnicy nie przeczą zaś, że nie spełnili świadczenia z tytułu wykonawczego w ten właśnie sposób ani przed, ani po powstaniu tegoż tytułu. Nie ma wprawdzie przeszkód ku temu by strony ułożyły umowę także o zabezpieczającym i gwarancyjnym charakterze według swego uznania byleby jej treść lub cel nie sprzeciwiały się naturze stosunku ustawie ani zasadom współzycia społecznego zgodnie z zasadą swobody umów (art. 353¹ k.c.) i inaczej uregulowały sposób zaspokojenia wierzyciela, zwłaszcza że umowa przewłaszczenia na zabezpieczenia poza prawem bankowym nie jest odrębnie unormowana, lecz z łączącej strony umowy nie wynika by fakt przejścia prawa własności samochodu lub objęcia go w posiadanie przez wierzyciela skutkowało wygaśnięciem zobowiązania.

Z załączonych do akt dowodów z dokumentów wynika wniosek przeciwny,. Po pierwsze porozumienie z 25 sierpnia 2010 r. (k. 22, 24) w punkcie 5 wyraźnie odwołuje się do *causa cavendi* płatności świadczeń oraz różnych form zabezpieczenia wzmacniających gwarancje wierzyciela. Takie postanowienie umowne traciłoby swój sens gdyby jedno tylko zabezpieczenie skutkowało wygaśnięciem zobowiązania.

Po wtóre umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie z tej samej daty (k. 25) w § 10 w sposób niebudzący wątpliwości określała zasady skorzystania przez wierzyciela z tej formy zabezpieczenia. To nie samo przewłaszczenie, fakt przeniesienia własności ani nawet wydanie pojazdu prowadzić miał wedle zgodnego zamiaru stron i celu zawarcia umowy do zaspokojenia wierzyciela. Obowiązkiem dłużników było tylko w wypadkach określonych w § 2 ust 3 umowy wydanie pojazdu z kompletną dokumentacją, kluczami, polisą OC i AC. Szkody wynikłe z niewykonania obowiązku

wydania w terminie lub wydania pojazdu w stanie pogorszonym obciążać miały przewłaszczającego. Wierzyciel zastrzegł sobie prawo zaliczenia przychodu ze sprzedaży pojazdu w określony umownie sposób, a ewentualna nadwyżka z uzyskanej ceny sprzedaży podlegała zwrotowi przewłaszczającemu. W konsekwencji nie sposób przyjąć w oparciu o zabrane dowody by in casu dłużnik uzyskał zgodę wierzyciela na spełnienie innego świadczenia ze skutkiem wygaśnięcia zobowiązania po myśli art. 453 k.c., bądź by z woli stron świadczenia nie miały ekwiwalentnego charakteru. W takiej sytuacji zbędne byłoby porozumienie umowne o sposobie rozliczenia pozyskanej ceny oraz zwrocie nadwyżki. Nie ma jakichkolwiek podstaw by przyjąć, że wierzyciel obejmując pojazd w swe faktyczne władztwo wyraził przez swe zachowanie w sposób konkludentny zgodę w tym zakresie. Ten sposób złożenia oświadczenia woli nie oznacza dowolności. Tylko wówczas Sąd władny jest ustalić twierdzony fakt, gdy zewnętrzne obiektywne przejawy zachowania strony dają podstawę do przyjęcia, że tak było w istocie. Tymczasem wierzyciel przystąpił do realizacji swych praw w oparciu o zawartą wcześniej umowę i w końcu sprzedał jej przedmiot, a następnie z pozyskanej ceny się zaspokoił. W tym tylko zakresie Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo. Znamionym jest i to, że dłużnicy sami pojazdu nie wydali, nie wydali także jego dokumentów ani kluczyków do chwili orzekania. Nie sposób przyjąć zatem by którakolwiek ze stron składała drugiej jakiegokolwiek oświadczenie woli innej treści ze skutkiem zmiany treści umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie. Z zebranych dowodów nie wynika by strony w tym zakresie nawiązały jakiegokolwiek kontakt. Gdyby nie poszukiwania ze strony wierzyciela i posłużenie się firmą windykacyjną nie doszłoby nawet do objęcia pojazdu w posiadanie przez jego wierzyciela. Skarżący nie udowodnili by wierzyciel uzyskał od nabywcy pojazdu wyższą cenę niż wynika to z załączonych dokumentów. Tylko wówczas mogliby powoływać się na wygaśnięcie zobowiązania w szerszym zakresie niż to przyjął Sąd Okręgowy. Według umowy przewłaszczenia pogorszenie rzeczy na skutek niewykonania lub zwłoki w wykonaniu obowiązku wydania obciąża przewłaszczającego. Jest niesporne zaś, że dłużnicy nie wydali pojazdu dobrowolnie. Wierzyciel nie miał jakiegokolwiek wpływu na jego stan i sposób zabezpieczenia na parkingu do chwili objęcia w posiadanie. Nie miał też dostępu do niego nie posiadając jedynych kluczyków, których dłużnicy dotąd nie wydali. Opinia rzeczoznawcy złożona przez powódów i wykonana na ich zlecenie (k. 16) nie stanowi dowodu co do wysokości uzyskanej później ceny. Po drugie jest to opinia prywatna stanowiąca dowód tego, że określonej treści oświadczenie wiedzy zostało złożone. Po trzecie oświadczenie to dotyczyć może stanu najdalej na dzień 16 marca 2011 r., podczas gdy objęcie pojazdu przez wierzyciela nastąpiło 8 kwietnia 2011 r.. Po czwarte rzeczoznawca zastrzegł, że opinia nie uwzględnia wad ukrytych, uszkodzenia części oraz wad montażu. Zastrzegł też, że jego szacunek nie stanowi gwarancji sprzedaży pojazdu za podaną kwotę. Z treści opinii nie wynika w sposób pewny czy pojazd był przedmiotem szczegółowych oględzin. Strony w tym zakresie nie wnioskowały dowodów. Okoliczności te jednak mogłyby mieć znaczenie w procesie odszkodowawczym z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie. Umowa taka jak i każda inna może być źródłem roszczeń we oparciu o przepis art. 471 k.c. Ewentualne istnienie niezgłoszonych i niedozwolonych w żadnym trybie roszczeń nie może stanowić przedmiotu dociekań i ustaleń w sprawie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w oparciu o zarzut spełnienia świadczenia i wygaśnięcia zobowiązania zabezpieczonego przewłaszczeniem. Dostrzec należy i to, że obejmując pojazd w swe władztwo wierzyciel nie mógł wyrazić zgody na spełnienie innego świadczenia skoro w tym czasie toczyło się postępowanie egzekucyjne, którego nie ograniczono. Wierzyciel uzyskał 15 marca 2011 drugi tytuł wykonawczy celem wszczęcia egzekucji innym sposobem, a umowa przewłaszczenia w razie spełnienia świadczenia przewidywała skutek rozwiązujący. Wobec uregulowania umowy nie było potrzeby odwoływania się do art. 225 k.c., lecz prawidłowy jest pogląd Sadu Okręgowego, że z chwilą unikania obowiązku wydania rzeczy po wezwaniu wierzyciela dłużnicy stali się posiadaczami w złej wierze.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację nie dzieląc zarzutów naruszenia powołanych przepisów prawa materialnego i procesowego.